

Wallenbeeks Nieuwsbrief 5.

‘Gelijk’ en ‘ongelijk’ – splijtzwam van Nederland en Europa.

Onooglijke woorden bepalen soms grote bewegingen .

Neem het woordje *gelijk* waar dit betrekking heeft op *mensen*. Dit heeft een eigen dynamiek die voor *double binds* zorgt in de Nederlandse wetgeving en politiek – en primair met betrekking tot de Nederlandse identiteit – de autochtonie tegenover de allochtonie.

Enerzijds heeft het woord een beperkte betekenis: gelijkheid binnen een omgrenzing van ongelijkheid. Om de gelijkheid te handhaven moet het ongelijke verworpen of bestreden en ten minste afgescheiden worden. De Grieken waren aan elkaar gelijk doordat zij vijandig gezind waren ten opzichte van degenen die niet konden spreken, alleen *barbar* konden zeggen, de *barbaren*. Hun nationale identiteit ontleende haar zin aan vijandschap ten opzichte van het vreemde dat als minderwaardig werd beschouwd – wij zouden zeggen aan discriminatie of racisme.

Aan de andere kant impliceert het woord *gelijkheid* de opheffing van ieder voorkomend verschil, op basis van de diep gewortelde Europese humane gedachte dat *alle* mensen gelijk zijn en dat bestaande onderscheidingen tussen het eigene en het vreemde als discriminatie moeten worden verworpen.

Het begin van de gelijkschakeling is de gelijkheid voor de wet. De wet kan overal onderscheiden (discrimineren), maar binnen zijn werkingsbereik geldt hij zonder aanzien des persoons.

Maar ook dit 'legitieme' discrimineren wordt meegezogen in de dynamiek van het woord *gelijkheid* waarbinnen ieder onderscheid waar mogelijk als discriminatie verworpen wordt. Als door een holle bolle Gijs worden dankzij dit kleine woordje verschillen geëgaliseerd: in behandeling qua ras en godsdienst, maar ook qua leeftijd, gezondheid, handicap of chronische ziekte, bij sollicitatie etc.

Verhuld blijft dat tegelijkertijd discriminatie van datgene wat van vreemd bloed en vreemde bodem is (het *allochtone*) niettemin onontkoombaar is voor het *eigen* overleven.

Het gevolg van deze *double bind* is niet alleen hypocrisie, maar ook onduidelijkheid met betrekking tot de eigen identiteit – het autochtone.

Een Nederlander voelt zich Nederlander doordat hij de universele rechten van de mens respecteert, tegenover de regimes die dat niet doen – niet doordat hem Neerlands bloed door de aderen vloeit. Hij is Nederlander doordat hij universeel menselijk is.

Maar hij blijft *Nederlander*. Wanneer hij geconfronteerd wordt met een stroom onderdanen van bovenvermelde regimes kan hij zijn universele identiteit niet handhaven en moet hij met gierende remmen terug naar het Nederlandschap. Dat bestaat dankzij het sluiten van de grenzen van zijn territorium voor de vreemdeling, wat weer in strijd is met zijn gekoesterde universele identiteit.

Nergens blijkt deze *double bind* van gelijkheid als discriminatie en als universele gelijkheid duidelijker dan in het eerste hoofdstuk van de Nederlandse identiteitsstichter bij uitstek, de *Grondwet voor het Koninkrijk der Nederlanden*.

De Grondwet spreekt met twee tongen.

De eerste volzin van artikel 1 van de Grondwet luidt: *Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld.*

Deze zin is krom: de passieve grammaticale constructie kan niet in een actieve worden omgezet, omdat niet gezegd wordt *door wie* de gelijke behandeling plaatsvindt. Volgens de handboeken is het de *overheid* die de gelijke behandeling doorvoert.

Dit artikel berust op discriminatie, namelijk van de overheid ten opzichte van zijn onderdanen: de overheid zelf hoeft niet gelijk te worden behandeld, noch door zichzelf noch door zijn onderdanen. Dat gebeurt dan ook niet. Denk aan de rol van de overheid bij gebeurtenissen als de vuurwerkramp in Enschede.

De kromme constructie is het gevolg van een ongelijkheid tussen burger en overheid die in de universeel-humanistische formulering verhuld moet blijven.

Dan ontstaat de vraag: waarom is hier *tweemaal* sprake van *gelijk*? Waarom staat er niet eenvoudig: *Allen die zich in Nederland bevinden worden gelijk behandeld*?

De *formulering* van de volzin moet universeel en humanistisch klinken, ook met het oog op het vervolg, dat *discriminatie* verbiedt.

Maar het artikel zelf moet discrimineren, zonder dat dit opvalt.

De uitdrukking *in gelijke gevallen* heet in de filosofie een *ceteris paribus* clausule. Je zegt dat een natuurwet geldt, tenzij er uitzonderingen zijn. Je moet dan wel precies aangeven *wat* die uitzonderingen zijn. Anders ontkracht de wet zichzelf door nietszeggendheid. Zodra ik iets vind wat er niet onder valt, breng ik dat onder in de *ceteris paribus* clausule – en de natuurwet wordt inhoudsloos.

Precies dat gebeurt in de Grondwet. Zodra er een ongelijkheid opduikt die de veronderstelde humane gelijkheid doorbreekt wordt die ondergebracht in de *ceteris paribus* clausule. De stralende humaniteit van de gelijke behandeling blijft gehandhaafd. De noodzakelijke discriminatie is onzichtbaar gemaakt in de *gelijke gevallen*.

Het eerste artikel van de Grondwet zegt dan ook niets: welke ongelijkheid moet worden opgeheven en welke behouden kan blijven blijft in het ongewisse.

Waarom wel de gelijkheid van mannen en vrouwen (in tegenstelling tot de eeuwen hiervoor) en niet die van polygamen en monogamen? Waarom geen gelijkheid in macht en inkomen en wel qua godsdienst (wanneer die godsdienst ten minste geen ongelijkheid predikt, want dan valt zij onder de ongelijke gevallen)?

Het nu en dan opdoemend verlangen om dit artikel uit de Grondwet te schrappen, ten einde een lastige bevolkingsgroep zoals de moslims te discrimineren, is overbodig. Je kunt ze discrimineren *op basis* van dit artikel – zoals je er iedere gewenste discriminatie op kunt baseren. Je zegt dat moslims, bij voorbeeld omdat ze de gelijkheid der godsdiensten niet aanvaarden, niet behoren tot de gevallen waar gelijke behandeling nodig is. Zij zijn geen gelijke gevallen. Probleem opgelost – ware het niet dat de humane gelijkheid onherroepelijk de kop zal opsteken wanneer een en ander in praktijk wordt gebracht.

Gelijkheid behoort tot de *universele* rechten van de mens.

Maar het eerste artikel van de Grondwet beperkt haar tot degenen die zich *in Nederland* bevinden.

Deze beperking is humaan gezien niet te handhaven: waarom zou een universele wet alleen gelden voor iemand die zich toevallig op een bepaald grondgebied bevindt? Vandaar de tendens tot universalisering van bepalingen als deze, op Europees en mondiaal niveau. Tegelijkertijd dient het artikel de bewaring van de Nederlandse nationale identiteit.

Gelijke behandeling van *allen die zich in Nederland bevinden*. Dat is een holle frase van humanistische snit, die ogenblikkelijk wordt ontkracht door het tweede artikel van de Grondwet, dat bepaalt wie een Nederlander is en wie een vreemdeling. Vreemdelingen worden anders behandeld dan Nederlanders. Daar zijn ze vreemdelingen voor. Hoe moet een universeel humanistische Grondwet *dat* zeggen?

Het vervolg van Artikel 1 verbiedt alle vormen van discriminatie.

Terecht wordt in de literatuur opgemerkt dat het recht *gebaseerd* is op het maken van onderscheid tussen categorieën waarop een geval wel of niet van toepassing is.

Wat maakt *onderscheid* tot *discriminatie*? Een negatief gevoel. Wanneer is dat er?

Uit de literatuur kun je opmaken dat de overheid ongelijke behandeling mag uitvoeren, maar deze moet *motiveren*. Wat heet hier motiveren? Overeenstemming vinden met het volksgevoel. Zo worden homoseksuelen niet gediscrimineerd maar kinderlokkers wel.

Onderscheid op basis van ras mag niet, op basis van familiekapitaal wel.

Schijnbaar is het uitbannen van discriminatie universeel en humaan. In feite is het uitdrukking van een bepaalde volksaard, die *als* discriminatie bestaat.

Het universalisme van het discriminatieverbod is onhoudbaar. Het verteert zichzelf. Het bestaat uit de uitsluiting van de discrimineerders, zoals vrouwenhaters, moslims en racisten.

Deze uitsluiting is zelf discriminatie, maar nu herdoopt tot humaniteit die het inhumane verwerpt – het nog niet universele barbarendom wordt verwijderd om de humane universaliteit te realiseren (De Grieken lieten de barbaren nog naast zich *bestaan*).

Anderzijds is het verwerpen van gelijkheid en het toelaten van discriminatie even onmogelijk: waar zou het heen moeten met de Nederlandse identiteit, geworteld in het denken van Coornhert en Erasmus?

Principieel gaat de humane gelijkheid de landsgrenzen te boven – indertijd was sprake van de socialistische *internationale*.

De algemeen humane Grondwet komt er niet omheen: hij is tegelijkertijd de grondwet van een nationale staat die zijn bestaansrecht mede ontleent aan zijn vijandschap tegenover andere staten en aan het ontzeggen van de toegang van de bewoners daarvan tot het eigen grondgebied. Het nationale kan niet bestaan zonder territorium en verwantschap.

In dit verband is het aardig om na te gaan wat volgens de *Rijkswet op het Nederlandschap* een *Nederlander* is: Nederlander is het kind wiens vader of moeder Nederlander is.

Deze formulering zegt niets: er is een eindeloze regressie van ouders en kinderen, maar nooit wordt duidelijk waarom iemand *Nederlander* is.

Vanwaar deze nietszeggendheid?

De bepaling van nationaliteit is naar haar aard discriminatoir, op basis van gedeeld bloed en gedeelde bodem.

In de bepaling van het Nederlandschap blijft impliciet de bloedband gehandhaafd, maar dat deze gebonden is aan een nationaal territorium blijft onbesproken.

In het verleden (1915) werd het nog expliciet gezegd: een Nederlander is *geboren binnen het rijk of deszelfs buitenlandsche bezittingen, uit ouders aldaar gevestigd*. Men was als boreling niet een gelijkgeschakelde wereldburger, maar *inboorling* – grondgebonden via geboorte.

De double bind

Is er menselijkerwijs iets te doen aan de macht van het eenvoudige maar meervoudige woord *gelijkheid* in zijn ongelijke, tegenstrijdige betekenissen?

De gelijkheidsgedachte laten varen zal voor Nederlanders en Europeanen niet eenvoudig zijn. De macht ervan is enorm, alleen al op economische gronden. Economische groei behoeft een eenvormige klantenkring en een eenvormige productiemachine, waarbij de ideologie van de gelijkheid een luxerend effect heeft – vergroting van de acceptatie van de gelijkschakeling. Bovendien, zoals Nietzsche al aangaf: voor de onderkant van de samenleving, de *Schlechtweggekommenen*, is de gelijkheidsgedachte pure winst: vergroting van macht en inkomen.

Geen conservatieve ideologie kan het opnemen tegen de macht van dit kleine woord.

Maar wanneer een conservatief zegt dat in Nederland de Christelijke en humane traditie moet domineren blijkt onmiddellijk dat deze traditie zich kenmerkt door zijn *universeel-humane* gelijkheidsgedachte.

Tegelijkertijd blijft de gelijkheidsgedachte onmogelijk: zij vergeet dat het menselijk leven zich afspeelt op een beperkt bewoonbare en uitbuitbare aarde.

De universele mensheid moet, gezien de strijd om het bestaan die dankzij deze beperking ontketend wordt, georganiseerd blijven in grondgebonden staten of conglomeraten daarvan die met elkaar concurreren en indien nodig beoorlogden.

Deze territoriale staten overleven alleen dankzij hun bouwstenen: de banden van huwelijk en bloedverwantschap die op uitsluiting berusten.

Deze onuitroeibare *double bind* zorgt ervoor dat een Nederlander zich moet verzetten tegen de toevloed van allochtonen die hij, bij het bekijken van *tear jerkende* televisiebeelden van allochtoonse scholieren, *tegelijkertijd* moet zien als vertrapte mensenkinderen.

Aangezien hij als humaan wereldburger niet weet wat een allochtoon is, kan hij evenmin aanspraak maken op een eigen identiteit. Het blijft schipperen, over en weer, tussen nationalisme en internationalisme.

Dit schipperen zal niet zonder gevolgen blijven.

In de komende strijd om de wereldheerschappij over energie zal blijken wat de macht is van dit kleine woordje over Nederland en Europa.

Voor andere machtscentra speelt het die rol op een andere manier.

Azië erkent de macht van de gelijkheid voor zijn klantenkring. Maar gelijkheid als universeel menselijke broederschap speelt daar geen rol.

Zal dit kleine woord ervoor zorgen dat het universeel humane Europa binnen afzienbare tijd nog bestaat uit een vijftiental ongelezen boeken?